

سفیر، یک فیلم قصه‌گو است، قصه‌ای را تخت و هموار می‌گوید. هیچ‌گاه ملال آور نمی‌شود و به رغم طولانی بودن فیلم، تماشاگر را به دنبال خود می‌کشد... سفیر با وجود سختی‌های زیاد در راه تولید در نهایت با کیفیت قابل قبولی ساخته شد. فریبرز صالح سختی‌های زیادی را برای ساخت این فیلم متحمل شد و در گفت‌وگویی با مجله فیلم در سال ۱۳۶۲ چنین گفت: من آن همه سیاهی لشکر را با چنگ و دندان نگه داشتم و مدام دلهره این را داشتم که مبادا فردا نیایند

گذری بر سینمای دینی و مذهبی در ایران با مروری بر مهم‌ترین فیلم‌های ساخته شده در این حوزه

فیلم‌هایی برای افتخار کردن

احمد محمدتیریزی / یکی از اتفاقات مهم سینمای ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی، ورود کارگردانان به حوزه سینمای دینی و مذهبی بود. پیش از انقلاب، سینماگران ایرانی بیشتر درگیر ساخت فیلم‌های سطحی عاشقانه یا ملودرام‌های احساسی بودند و توجه و نگاهی به سوز‌های دینی و مذهبی نداشتند. با پیروزی انقلاب، سینما همانند دیگر حوزه‌های اجتماعی، دچار تحول عمیق و اساسی در سوز و محتوا شد و فیلمسازان با دغدغه بیشتری، آثارشان را کارگردانی کردند.

اقلیم‌های مختلف پرداخته‌اند.»

شروع سینمای معناگرا

مهم‌ترین و بزرگ‌ترین فیلم مذهبی سینمای ایران را باید «محمد رسول‌الله(ص)» دانست که با صرف هزینه و زمان زیادی ساخته شد. این فیلم با بودجه سنگین ۴۰ میلیون دلاری ساخته شد و به زندگی دوران کودکی حضرت محمد(ص) و رویدادهای مختلف این دوران می‌پردازد و نشان‌دهنده مهربانی‌های پیامبر اسلام است. بسیاری از مخاطبان ساخته مجیدی، این فیلم را با اثر سترگ و ماندگار مصطفی عقاد مقایسه می‌کنند و برخی دیگر، معتقدند فیلم مجیدی در راستای «محمد رسول‌الله(ص)» ساخته شده است. همزمان با اکران فیلم، فیل هواد منتقد سینمایی روزنامه گاردین، درباره ساخته مجیدی نوشت: «در بندبند داستانی محمد رسول‌الله، مجیدی در قالب و سبکی زیبا، دیدگاه برگرفته از اعتقادات حماسی‌اش را روایت می‌کند. آن هم به شکلی که حتی اشخاصی که آشنایی چندانی با اسلام ندارند نیز با آن ارتباط برقرار می‌کنند و در بسیاری بخش‌ها جذب آن می‌شوند.»

سینمای ایران پس از گذشت ۴۰ سال، نیاز به اثری فاخر و بزرگ در سینما داشت تا به نوعی شناسنامه سینمای مذهبی ایران به شمار رود. «محمد رسول‌الله(ص)» تا حدود زیادی جای خالی نبود فیلم مذهبی فاخر را در سینمای ایران پر کرد ولی همچنان تا رسیدن به نقطه مطلوب فاصله است. سینمای دینی و مذهبی ایران، پتانسیل زیادی برای پرداخت دارد و هنوز بخش‌های مهمی از آن ناگفته مانده است. البته نباید وضعیت اقتصادی و دشواری‌های ساخت فیلم‌هایی از این دست را از نظر دور داشت. چرا که در شرایط سخت اقتصادی، فیلم‌های بیگ پروداکشن، هزینه زیادی را به سینمای ایران تحمیل می‌کند. هرچند با برنامه‌ریزی درست و دقیق می‌توان باز هم فیلم‌هایی در حد و اندازه‌های «محمد رسول‌الله(ص)» ساخت تا افتخار سینمای ایران در جهان اسلام و کشورهای دیگر شود.

مهم‌ترین

و بزرگ‌ترین فیلم مذهبی سینمای ایران را باید «محمد رسول‌الله(ص)» دانست که با صرف هزینه و زمان زیادی ساخته شد. این فیلم با بودجه سنگین ۴۰ میلیون دلاری ساخته شد و به زندگی دوران کودکی حضرت محمد(ص) و رویدادهای مختلف این دوران می‌پردازد و نشان‌دهنده مهربانی‌های پیامبر اسلام است. بسیاری از مخاطبان ساخته مجیدی، این فیلم را با اثر سترگ و ماندگار مصطفی عقاد مقایسه می‌کنند و برخی دیگر، معتقدند فیلم مجیدی در راستای «محمد رسول‌الله(ص)» ساخته شده است.

فیلم ماندگاری به نام «روز واقعه»

همیشه اولین‌ها در هر کاری سخت‌ترین هستند و پس از آن راه برای ورود دیگران باز می‌شود. پس از فیلم «سفیر»، چند تلاش دیگر برای ساختن فیلم‌های مذهبی و دینی در سینمای ایران شکل گرفت ولی آن فیلم‌ها نتوانستند در جذب مخاطب موفق عمل کنند تا اینکه ۱۲ سال پس از «سفیر»، این بار شهرام اسدی به جنبه‌های دیگر از واقعه عاشورا پرداخت و با پرداختی درست به موضوع، یکی از بهترین فیلم‌های مذهبی سینمای ایران را ساخت. «روز واقعه» بدون اینکه به طور مستقیم صحنه‌های کارگردانان نشان دهد، به طور کاملاً غیرمستقیم و اثرگذار بیندیشد تا درگیر موضوع می‌کند. «روز واقعه» همچنان یکی از قوی‌ترین و ماندگارترین فیلم‌ها در سینمای ایران به شمار می‌رود. احمد طالبی‌نژاد در نقدی بر «روز واقعه» نوشت: «اگرچه واقعه کربلا در بخشی از عراق به وقوع پیوسته، اما به عنوان رویدادی اقلیمی تلقی نمی‌شود. این یک تراژدی انسانی است که مرزهای جغرافیایی را پشت سر گذاشته و طی هزار و ۴۰۰ سالگی که بر آن گذشته، به عنوان تأثیرگذارترین واقعه در فرهنگ و تمدن کشورهای مسلمان عمل کرده است و می‌کند. پس پدیدآورندگان این اثر به‌جای توجه به جنبه‌های اقلیمی، به شمول این واقعه در فرهنگ‌ها و

خود اختصاص داد. بنیاد مستضعفان به عنوان تهیه‌کننده، هزینه فیلم را ۹۱ میلیون تومان اعلام کرد که در آن زمان رقم بسیار زیادی بود. «سفیر» روایت مقطعی از واقعه کربلاست که در زمان اکران توجه عموم مخاطبان را جلب کرد. قیس بن مسهر با بازی فرامرز قریبیان، داستان نماینده امام حسین(ع) است که با نامه‌ای برای سلیمان خزاعی به طرف کوفه می‌رود و در راه به دست راهداران ابن زیاد، والی کوفه، دستگیر و به زندان افکنده می‌شود.

مجله فیلم در سومین شماره‌اش درباره سفیر این‌گونه نوشت: «سفیر به‌عنوان نخستین تجربه یک فیلمساز ایرانی در زمینه کارگردانی یک فیلم به اصطلاح عظیم، آن‌گونه که از پیش تصور می‌شد، ناموفق نیست. لباس سیاهی لشکرهای فیلم، مثل فیلم‌های تاریخی پارس فیلم تازه از خیاطی نیامده و برقش چشم را نمی‌زند، کنترل کارگردان بر صحنه‌های شلوغ چشمگیر است و باز مثل فیلم‌های تاریخی پارس فیلم، در صحنه‌های زد و خورد، افراد به جای گلابوز شدن با هم شوخی نمی‌کنند... سفیر، یک فیلم قصه‌گو است، قصه‌ای را تخت و هموار می‌گوید. هیچ‌گاه ملال آور نمی‌شود و به رغم طولانی بودن فیلم، تماشاگر را به دنبال خود می‌کشد...»

سفیر با وجود سختی‌های زیاد در راه تولید در نهایت با کیفیت قابل قبولی ساخته شد. فریبرز صالح سختی‌های زیادی را برای ساخت این فیلم متحمل شد و در گفت‌وگویی با مجله فیلم در سال ۱۳۶۲ چنین گفت: «من آن همه سیاهی لشکر را با چنگ و دندان نگه داشتم و مدام دلهره این را داشتم که مبادا فردا نیایند. لباس‌هایشان را درمی‌آوردند و به گوشه‌ای می‌انداختند و روز بعد نمی‌دانستند که دیروز چه لباسی بر تن داشتند و ما باید حواسمان جمع می‌بود.» این تنها یکی از مشکلات ساخت فیلم سفیر بود. در شرایط جنگی و بحرانی کشور ساختن چنین فیلمی جسارت و هنر زیادی می‌خواست که فریبرز صالح هر دویش را داشت.

سفیر، آغازگر مسیر

انقلاب اسلامی به مثابه انقلابی فرهنگی با هدف احیای ارزش‌ها، باورها و اعتقادات اسلامی مردم به پیروزی رسید و تأثیری شگرف بر تمام ساخت‌های اجتماعی گذاشت. پس از انقلاب، مقوله دین و دینداری اهمیت فراوانی در جامعه پیدا کرد و هنرمندان زیادی را به این سمت سوق داد. نخستین تلاش برای ساخت فیلمی مذهبی در ایران خیلی زود نتیجه داد و فریبرز صالح با فیلم «سفیر»، اولین فیلم جدی مذهبی سینمای ایران را در سال ۱۳۶۱ به روی پرده سینما برد. «سفیر» از چند جنبه دیگر نیز فیلم مهمی بود. این فیلم با هزینه زیادی تولید شد و لقب سوپر پروداکشن را به

فیلم محمد رسول‌الله

فیلم سفیر

فیلم محمد رسول‌الله

فیلم روز واقعه

